

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ an 4-50 fl.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 frc.
 $\frac{1}{2}$ an 12 frc.,
 $\frac{1}{4}$ an 6 frc.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oara 12 fl. a treia
oara 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirea” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

ORGANIZAȚIE ECONOMICĂ.

Iată ținta pentru care trebuie să luptăm în viitor. Trebuie să ne organizăm pe teren economic. Simțim cu toții că în ziua de astăzi fără vre-o organizație oarecare nu reprezentăm nici o valoare și cu atât mai puțin, dacă nu suntem organizați economicește. Popoarele își pun azi în lucrare toate forțele lor, ca să se organizeze mai întâi pe teren economic. La noi în țară statul jertfește sume enorme pentru organizația economică a săcuilor, rutenilor, ba lucrarea aceasta a început-o și în acele comitate, cari sunt atât de dezolate economicicește, încât reclamă cu insistență amestecul statului în afacerile lor. În astfel de locuri se formează mai întâi reuniuni sătești pentru răspândirea cunoștințelor economice. Acestea au de scop, ca în serile lungi de eamnă, în zile de sârbătoare să adune la sfat pe săteni și acolo trimisul ministrului de agricultură, vre-un învățător de economie ambulant, sau vre-un econom din sat, carele a făcut cursul de economie în vre-o școală de specialitate, le spune oamenilor învățături nouă despre cultura rațională a pământului, despre grădinărit, vierit, prăsirea vitelor, sau despre alt ram de economie potrivit comunei respective. Și acea ce în zile de repaus le spune ca învățatură, aceia le-o arată faptice îndată ce vântul de primăvară trezește la viață natura. Cu ajutorul *bânței sătești* se apucă membri reuniunii de diferite întreprinderi potrivite locului. E locul potrivit pentru prăsirea vitelor sau pentru oi, îndată să formează o societate pentru lăptărie și unt. E potrivit pentru vierit îndată își trimite reuniunea oameni la școalele de specialitate ale statului — tot pe cheltuiala statului — și aceștia le fac viile. Astfel în câțiva ani comuna e schimbată total. Unde mai înainte erau

dealuri surpate, cari nu numai că nici un tolos nu aduceau oamenilor, dar erau și de o privescătoare îngrozitoare, la câțiva ani, pe coastele acestea urâte să ridice mândru pe parii înșirați vița de vie. Airea unde locuitorii zăceau într'o sărăcie grozavă, din carea nu eră chip să poată scăpa, prin o cultură rațională de pomi, albinărit și grădinărit ies în câțiva ani la lumină. Într'alt loc unde negoțul e întreg în mâinile străinilor și sătenii sunt exploatați de aceștia după plac o societate de consum curăță aerul. Sătenii se adună laolaltă, un om priceput în aceste afaceri le dă îndrumările de lipsă și după câțva timp nici un comerciant străin nu rămâne în comună. Și e vorbă numai de primele succese. Îndată ce oamenii văd că toate acestea sunt bune, că aduc venit, că le face viața mai ușoară, nu le mai trebuie alt îndemn, că lucră ei mai departe pe amândouă mâinile. E vai însă de comuna, unde încercările cele dintâi dau de mal, e prăpădită aceia comună pe zeci de ani înainte.

Acestea sunt orizonturile cele mai noauă, către care tinde statul pentru a-și mântui săcuii și rutenii. Și noi trebuie să ne ținem de el. Ce-i drept statul va merge mai repede, pentru că are alte mijloace de progres, de înaintare la dispoziție, noi vom merge așa cum putem, dar în sfârșit vom merge, că dacă nu ne cutropesc alții, cari vin după noi. Mijloacele noastre de înaintare sunt încă tare modeste, dar ce ne lipsește din aceste trebuie să suplinească sufletul nostru dornic de progres. Noi am stăruit de atâteaori pentru o învățatură mai extinsă de economie și mai potrivită împrejurărilor noastre în *seminare*, dacă încă nici până azi nu avem școală agronomică. Căci dacă toată sarcina progresului dela sațe și toată răspunderea pentru aceasta e lăsată în grija preoților și învățătorilor, cu atât mai mult va trebui să stăruim noi, ca tot

ei să facă tot pentru ridicarea sătenilor în cele economice. Trebuie să stăruim, ca preoțimea și învățătorii noștri să-și pună în lucrare toată ambiția lor de conducători ai comunelor în privința aceasta. Pentru aceea am crezut, că e bine să publicăm *seria instituțiilor economice ale Ungariei*. Am știut și credem, că din acelea multe își vor însemnat cărturarii noștri, ce va fi de mare însemnătate pentru poporul nostru. Trebuie să ne folosim de toate mijloacele pentru ținta ce o urmărim — organizația economică. Și pe când alte popoare știu și cunosc toate căile cari înlesnesc aceasta organizație, fruntașii satelor noastre sunt siliți să consulte fel și fel de oameni, de cărți de multeori inutile pentru scopul ce-l urmăresc.

Am crezut, că facem un bun serviciu cauzei, când înlesnim lucrarea aceasta uriașă a preoților și învățătorilor publicând date despre instituțiile economice ale Ungariei și îndrumând astfel preoțimea la izvor, de unde mai ușor se va putea orienta.

Astfel noi nu trebuie să facem altceva pentru sătenii noștri, decât aceea ce face statul pentru săcui. Incepe cu înființarea de reuniuni sătești pentru răspândirea cunoștințelor economice, aceasta o facem și noi. Își crește oameni de specialitate în școlile de economie, ne creștem și noi tot acolo. Locul e bun pentru a purta o economie mai mare de vite, cu ajutorul băncii din sat, sau a reuniunii înființate spre acest scop o facem aceasta. E locul potrivit pentru vii, pentru grădinărit sau pomet, se rentează stupăritul, sau alt ram economic îl sptijinim pe acesta. Este undeva puțin pământ banca sătească are menirea a lua în arândă, eventual a cumpără moșia boierească din hotar, finanțând ea toată afacerea în locul sătenilor, cari la rândul lor se vor achita pe rând.

Aceste sunt numai mijloacele primitive de organizație economică. Sunt

Însă necesare pentru a urni poporul, care în fața progreselor de azi pe teren economic stă ca increment. Cele dintâi succese vor aduce cel mai desăvârșit dor de o muncă uriașă. Am văzut comune, care scoase odată din amurțala în care le-a aflat timpul modern, s'au aranjat întru toate cele economice astfel, încât sunt azi de necunoscut. Și nu numai atât, dar s'au format grupări de oameni plugari, cari au îndrăsnit fără frică a-și băga capul în întreprinderi, de cari bătrânii visa nu cutezau. Și nu sunt rare fabricile de cărămizi cu vapor și aranjate modern, nici morile de foc, mașini moderne de îmblătit, toate înființate și proprietatea a câtorva oameni dela sate.

Repetăm încă odată, ținta noastră este desăvârșirea organizației economice și aceasta numai preoții și învățătorii o pot face. Întru cât noi putem da sprijin în direcția aceasta o facem cu cea mai dragă inimă. Zicem însă: Consultați pe toți, cari credeți că vă pot fi folositori și ce e bun în învățăturile lor țineți pentru voi. La *instituțiile economice ale Ungariei* veți afla multe lucruri bune și necesare pentru voi, cetiți și vă folosiți de ele. Ținta noastră trebuie să fie — organizația economică.

Instituțiile economice ale Ungariei.

(Continuare și fine).

Instituții privitoare la păduri.

Comisariate de păduri. (erdőfelügyelő-ségek) sunt — în Budapesta, Máramarosziget, Nagyvárad, Kolozsvár, Marosvásárhely, Brassó, Nagyszében, Déva, Temesvár, Szeged etc.

Oficiul acestora este de a îngriji, ca să se execute legea de păduri și peste tot să îngrijească, ca pădurile să nu sufere în nici o privință. Spre scopul acesta se împart din grădinile de sade ale statului în fiecare an o mulțime de sade pentru a fi plantate pe coaste, surpături etc. Rugările pentru sade le înaintează comunele, prin respectivele comisariate, la ministrul de agricultură cel mult până în 15 Dec. a fiecărui an. Impădurirea locurilor sterpe se face pe multe locuri cu ajutor de stat, dacă respectivii proprietari o cer aceasta, sau dacă au făcut-o pe spesele proprii, pot să fie remunerați întrucât vor lua parte la emulările, ce se fac în tot anul pentru astfel de lucrări.

Școala superioară de silvicultură și montanistică în Selmechánya. Aici își iau diploma aceia, cari voiesc să fie ingineri de păduri. Cursul ține 4 ani și se primesc numai indivizi cu testimoniu de maturitate.

Școli speciale pentru pădurari (erdőri szakiskola) sunt; în Királyhalma (lângă Segedin), Vadászerdő, (lângă Timișoara) Liptóújvár și Görgénysszentimre. Cursul ține 2 ani. Condițiile de primire sunt, ca respectivul să fie împlinit 17 ani, dar să nu fie trecut de 35. Să fie sănătos, să fie absolvat școala elementară, respective să știe scrie și citi. Rugările trebuie înaintate până în 15 Iulie în fiecare an la ministrul de agricultură.

Stațiune experimentală de pădurit în

în Selmechánya, Királyhalma, Vadászerdő, Liptóújvár și Görgénysszentimre. Aci se fac experimente, ce privesc pădurile.

Afecerile lucrătorilor de câmp.

Secția lucrătorilor în ministeriul de agricultură. (munkásügyi osztály) Budapesta (palatul ministeriului de agricultură). Aici se țin în evidență numele proprietarilor, cari caută lucrători, asemenea și a lucrătorilor, cari umblă după lucru. La întrebare răspunde celor interesați.

Cancelaria de informațiuni a economilor. (tudakozódó intézet) Budapesta (palatul ministeriului de agricultură). Informează economii despre afacerile lor din ministeriul de agricultură.

Casa centrală a servitorilor și lucrătorilor de câmp dă diferite ajutoare membrilor ei în caz de boală sau nenorocire. Cei ce se interesează mai deaproape de aceasta instituție, ceară informație dela oficiile comunale, ori dela direcțiunea centrală Budapesta V. Alkotmány útca 16.

Colonizările.

Cei ce vreau să fie informați în afaceri de colonizări, sau înșiși vreau să fie colonizați, pot cere în privința aceasta informații dela *direcțiunea de domenii din Arad* (Állami jószágigazgatóság), respective dela *comisariatul de colonizări din Cluj*, (telepítési felügyelőség).

* * *

Centrala ornitologică din Budapesta, (ornitologiai központ VIII. József körút 65). Dă îndrumări, cum trebuiesc apărute și colonizate păsările folositoare. Ce trebuie să facă economul, ca acestea să se sporească în grădini, pe câmp, în berc etc.

* * *

Toate aceste oficii de stat sunt datoare a da cele mai ample îndrumări din spe-

FOIȚA.

Discurs funebral.

rostit la înmormântarea lui Iosif Sterca Șuluțu de Cărpeneș în 2 Apr. 1911 în Sibiu.

„Luptă bună m'am luptat, cursul l-am plinit, credința o am păzit“ II. Tim. 4. 7.

Când îmi dau seama de locul, în care vorbesc, mă cuprinde un fel de sfilă sfântă, din pricina umbrelor mărețe, ce-mi trec pe dinaintea ochilor. Aci avem noi Românii din regatul sfântului Ștefan, și în special aci are biserica noastră unită cu mama Roma, ascunse în pământ, rămășițele scumpe ale eroilor între eroi și ale stelelor noastre strălucitoare din timpurile mai dincoace. Aci își doarme somnul dreptilor trâmbița libertății: *Ilarian Papiu*; aci se odihnește meșterul condeiului și apărătorul drepturilor poporului român: *George Barițiu*; aci și-a aflat repaus după multele ostenele de pe câmpurile de luptă pentru patrie și tron, marele viteaz în războaie: *David Baron Urs de Mărgineni*; și tot de aci, dela moaștele neînfrântului luptător național: *Dr. Ioan Rațiu*, se inspiră și capătă curaj conducătorii politici de azi ai poporului românesc. E un

pământ sfânt acesta pentru noi, fiindcă ascunde în sinul său tot ce avuse mai bun și mai nobil poporul și biserica noastră din vremurile de eroi și de deșteptare națională.

Până alaltăieri, ne mângâiam, că mai avem în mijlocul nostru o pildă vie din bărbății noștri epocali, idealști desinteresați, cari prin lupte de necrezut și prin suferințe de martiri născuseră și scoaseră la lumină, pe lângă toată vitregimea timpurilor și a împrejurărilor neprielnice, poporul nostru rămănesc din robia socială, politică și culturală, în care gemuse de veacuri. Și ne prindea așa de bine această pildă vie, nelmbrăncită de povara numărșilor săi ani, plini de suferințe și de desamăgiri. Ea ne aducea aminte cu vorba și cu scrisul de timpurile fericite ale generației idealiste trecute și ne îndemna, ca privind la mărețele lor fapte, să le urmăm pilda. Ea ne aducea aminte cu vorba cu scrisul și cu fapta, să sistăm și să încurajăm primejdioasele certe și nelnțelegeri dintre frați și interesele private, cari ne stăpănesc, și să ținem bine în minte, că suntem un popor mic, care trăiește din sărăcia sa, neajutat de nime, decât de Dumnezeu și de vitalitatea sa. Ne aducea aminte de oțelirea puterilor noastre pentru a putea izbuti în greaua luptă pentru existență. Ne aducea aminte izbânzile minunate ale generației din 1848, săvârșite de spiritul de jertfă, și ne îndemna ca punând umăr la umăr, cu un singur suflet să batem și noi cărările imu-

iate de atâtea sudori de sânge ale înaintașilor noștri în sporul culturii naționale. Aceasta pildă vie a generațiilor trecute eră zelosul prezident al Asociațiunii, credinciosul fiu al bisericii, înflăcăratul Român de inimă, încercatul vlăstar al familiei Șuluțu și ilustrul membru al directoriului fundațiunii Șuluțane-Iosif Sterca Șuluțu de Cărpeneș.

Auzise și el, ca toți muritorii, glasul lui Dumnezeu, care prin sădirea dorului nestins după ideal și fericire, ne chiamă la sine. Dar el nu-l înțelese, cum, cu puține excepții, îl înțelege omenimea.

Dumnezeu, care ne făcuse și ne rânduse o țintă, care trece peste pretențiile noastre de făpturi, nu ne-a lăsat singuri, de capul nostru. Știa el bine, că sufletul, nostru e invălit de invălișul acesta pământesc. Știa el bine, că tot ce ajunge la suflet, trebuie să treacă mai întâi prin simțurile invălișului pământesc. Și tocmai de aceea știți și consecvența, că sufletul, dedat să atârne în lucrările și dorințele sale dela simțuri, tare ușor se putea amesteca cu lucrurile materiale, să se examineze cu ele și să-și uite de izvorul și de ținta sa, de Dumnezeu. De aceea el, ca un părnite iubitor și îndurat, a voit să țină pururea trează în inimile noastre ținta noastră și a sădit în noi dorul nestins după ideal și fericire deplină.

Și a voit, ca acest ideal și această fericire a noastră să fie El și numai El. El ne atrage ca un magnet, cu o putere irezi-

cialitatea lor, la întrebările celor interesați, fie că acelea să pun cu graiul viu, fie prin scrisoare (astfel de scrisori nu trebuiesc timbrate). Lucrările, ce eventual le fac aceste oficii sunt gratuite, întrucât nu au taxe speciale stabilite. Eșirea la fața locului deasemenea e gratuită, întrucât aceea se face din interes public. Eșind însă la fața locului, la dorința particularilor, aceștia sunt datori a plăti diurnele și speșele de drum.

În școlile de agricultură, viticultură și grădinărit și la academia veterinară se plătesc didactru, dară pretutindenea sunt și locuri stipendiate și scutite de didactru, despre cari se publică în tot anul concurs în foaia oficioasă.

Predică românească.

— Note și reflexii. —

Ca argument pentru cele zise aici poate servi mai mult o colecție din Predicile lui Petru Maior. Iar deschideți cartea acea și la fiecare pagină delectați-Vă în curgerea ca un râu cristalin, a următoarelor cuvinte și expresii: trudă, lăcaș, sălaș, verdeți, perit la față, rușală, mohorâciune, rânză, făptura trupului, credincieriu, sudalmă, tăntituri, evlavnici, plasă (feliu), (slugă) de cele mai jos, miertă, prea înghimpoși spini, vâtaf de tâlhari, pocăenie, spăsanie, nătâng, se nădușește, turbează, paradigmă adecă pildă de conținere, gadini, pustietata. E interesant — și pildă muștrătoare! — cum și cele mai științifice expresii și concepte teologice Petru Maior le știe traduce în limba poporală românească. Astfel expresiile „signum et causa gratiatic” românește: semn darului și pricină (I. p. 103), păcatele „veniiale” și „mortale” = p. mai bine iertătoare și de moarte (I. 163), „cauza primaria et secundaria” = in-

tăia pricină, pricinile cele de a doua (I. 475) „cooperatio gratiatic” = împreună lucrarea cu darul (I. 478), „poena sensus” și „poena damni” = pedepsele de simțire și p. de pagubă. expresiile privitoare la sf. Euharistie „Species panis et vini” = chipul pâinii și vinului, „Substantia p. et v.” = ființa p. și v. (I. 103, 108). Tot astfel exprimă pe românește „Societatea umană” cu „însoțirea omenească și tovarășia lumii” (I. 214, 220) abnegarea cu „a se tăgădui pe sine însuși” (I. 150).

Cum zisei, la Petru Maior curg ca un izvor de munte cuvintele și expresiile cele mai curate românești. Dar apoi unde el vorbește și *din viața și obiceiurile poporului nostru*, ca un bătrân preot românesc către sătenii săi!? Niște reproduceri vor fi interesante și în privința aceasta.

Vorbind despre beție P. M. zice „atăta stăpânire a prins beția în țerile acestea, cât beția pare acum glumă. Ci nu vă înșelați, ticăloșilor bețivi, nici să vă apărați cu aceea, că și alții se îmbată. Că fie cât de mulți, fie mii de mii, întunerece de întunerece ori mireni ori preoți, toți se vor duce la dracul, de nu se vor lăsa de beție și nu se vor pocăi”... (I. 46). — În predica despre ispitierea de sine a omului pentru spovedanie tutreabă: „Oare n-ai crezut la descântături, la vrăjitori, căutat-ai cu bobii, cu ceară, cu cositor, cu noduri, făcut-ai cuiva de dragoste sau de măritat și altele de acestea? O an alergat-ai la descântători, la vrăjitori și la pascălari, când ai avut vre-o boală tu sau pruncul tău, sau vita ta, sau când ai avut vre-o pagubă. S'au crezut-ai la visuri și la alte nimicuri, cum e să nu dai Lunea ceva de dulce din casă, pentrucă pier oile, sau să nu dai foc sara din casă, pentrucă capătă neputință vacile, și altele ca acestea?” (I. 83).

„Despre a păstra poruncă de ești tată

sau mamă te ispitește, avut-ai grije de fii tăi, ca să-i crești în frica lui Dumnezeu, să-i faci să învețe *Tatăl nostru, credeul, poruncile lui Dumnezeu*, să meargă la biserică, să se ispovedească, să se cuminece cu vrednicie, să se ferească de soțiile rele, de preteșugurile dragostei lumesti” (I. 85). În predica de învățătură, cum să ne purtăm, când cădem în vre-o boală trupească, zice: „a merge la doftor nu numai nu este păcat, ci încă e bine, și de lipsă, că și doftoriile Dumnezeu le-a lăsat... Dară jalea cea mai mare și obiceiul vrednic de tot blăstăm și de toată afurisania, carele mai vârtos stăpânește între proști este, că în boalele sale aleargă creștinii la pascălari, ca să-le caute în pascălie, aleargă la babe descântătoare, vrăjitoare, cu care faptă se lapadă de creștinătate, se lapadă de Dumnezeu”... (I. 273). „Dar cum poți tu crede, o babă bătrână, învechită în zile rele, sbârcită, slabă, neputincioasă, slăbănoagă, gârbovă, ponivoasă, un stârv, cu două trei șopote, cu trei patru căscări să-ți poată da sănătate, să-ți poată lungi anii vieții?... Și cum poți crede unui cărturar și fariseu viclean, carele cetește minciuni în pascălie și-ți spune ghicituri ca țiganele, îți spune după o vicleană iscodire, cele ce ai pățit și-ți spune anii și celealalte viitoare, care singur Dumnezeu le știe, iară nu altul... și apoi un fătarnic, un bețiv, un lacom, care umblă cu pascălia să adune bani, un Iuda, acela să-ți știe spune ție cele viitoare?”... (I. 275).

O mai temeinică combatere a credințelor deșarte abia cetim undeva, ca la Petru Maior!

E minunată mai departe combaterea credinței în visuri. „Oare visezi-te vreodată, că ar lipsi să te ispovedești, să te pocăiești ar lipsi să-ți ușurezi sufletul? Oare visezi vre-odată despre judecata lui Dumnezeu

stibilă, căci nu este om, care să nu-și voiască și să nu umble după binele și fericirea sa, reală ori închipuită. Dacă Dumnezeu, fericirea și idealul nostru s'ar vedea limpede, nu ca prin găcitură, n'ar mai fi nici o orbicare în căutarea fericirii și a idealului, ci presum suntem atrași cu mintee de adevărul lămurit și pe cum suntem atrași cu voința de binele cunoscut ca fără scăderi, întocmai așa și mai mult de cât așa am fi atrași cu toții de Dumnezeu, binele și idealul nostru.

Aceasta însă, ca să ni-se arete limpede și lămurit, nu ca prin găcitură, Dumnezeu n-a făcut-o și n-a putut-o face. Fiind noi ființe libere, El a trebuit să țină seamă de libertatea noastră și să ne lase, ca noi liber să ajungem la ținta și idealul nostru. Și astfel, El n-a putut să ne stabilească nouă legi fizice, cari să ne cărmuiască și după cari să fim siliți să mergem, ca să ne ajungem ținta, cum a făcut pentru ființele neînsuflete. Nici n-a putut să sădească în noi instinct, ca în animalele necuvântătoare, totdeauna determinat într-o direcție.

Nu! Acestea Dumnezeu nu le-a putut face! El a trebuit să ne lase liberi în ajungerea scopului, propus de Dânsul. De aceea El ne chiamă de departe și noi auzim glasul lui îndată ce ajungem să ne dăm seamă de noi înșine și de faptele noastre. Glasul acesta chemător îl aude fiecare în inima sa în dorul după ideal și fericire. Dar cum glasul acesta vine de departe și ne iubește în lu-

crurile, cari ne încunjură, se reștrânge și noi nu mai auzim însuș glasul, ci numai echoul. Voim și dorim fericire și ideal, dar nu știm unge să o căutăm, pe cum nu putem ști nici obârșia glasului ce răsună într'un echo, produs de mai multe refrângeri.

Fecisti nos ad te (Domine)!

Alergat-a omenimea timp de veacuri după glasul auzit în inima sa, după ideal și fericire. Cântatu-le-a în toate lucrurile din jur, începând dela stele până la petrele pământului. Cercat-a idealul și în sine însuș, în îndestularea poftelor sale. În tot locul le-a căutat, dar înzădar, nicăiri nu le-a aflat. Fericirea și idealul, după care a suspinat și și a înșătat neamul omenesc, au rămas de parte de el.

Și istoria aceasta veche a cercării după ideal și fericire este și va fi pururea nouă, până vor fi oameni pe pământ.

La căutarea idealului și a fericirii se despart cărările după glasul, gradul de cultură și după priceperea singuraticilor. Majoritatea covârșitoare a omenimii se împarte în trei grupuri mari, cari se sbat și se bat în lupta pentru existență, și în înlăinirea dorinței după fericire.

Unii, legați de materie și cari nu se pot ridica peste simțuri, văd idealul numai și numai în ce sună, și în general în a putea trăi și în a putea trăi și în bogății și în agonisirea lor, indiferent, că pe ce căi cinstite ori necinstite.

Alții, copleșiți și stăpâniți de dorințele trupești și-au pierdut libertatea voinții și nu se pot împotrivi poftelor simțuale întocmai ca și dobitoacele. Idealul și Dumnezeul lor este pântecel, cum zice scriptura, și tot ce poate îndestuli poftele omenești ale omului. Sunt apoi alții, deslegați să zicem așa, de materie, dar, cari nu pot trece peste orizontul și interesele „eu”, lui lor. Aceștia sunt ceice umblă după bunurile sufletești personale, după cinste și mărire personală, după virtute și știință personală, cari să le fie de folos și de îndestulare lor, și numai lor. Aceste trei direcții de ideal și fericire, aceste trei chipuri de a afla pe Dumnezeu, fericirea idealului nostru, cari împart omenirea în trei grupe mari, se află și la noi la poporul român, în de toate sărac în această țară săracă.

Aceste trei categorii de oameni stăiesc numai pentru sine. Pe ei nu-i interesează soarta deaproapelui, ea ca și când n'ar există. Și nici nu se poate altcum. Atăta prețuim și ținem la lucruri, câtă valoare le cunoaștem. Și dacă altruismul e un termin și un bine ideal necunoscut înainte noastră, nici nu-l putem prețui și nici nu putem ține la el. Ba el, altruismul, iubirea deaproapelui, poate fi chiar dresprețuită și batjocorită de un egoist, care își vede idealul în bucuriile materiale, trupești ori sufletești personale, tocmai fiindcă altruismul se împotrivesc idealului egoistic.

Oare aflat-au categoriile acestea de

cea înfricoșată... oare visezi vre-odată cât bine a gătit Dumnezeu în rai pentru cei drepti și ce munci groaznice așteaptă pe cei păcătoși în iad? Ba nu, ci..." (I, 265—6). Iar despre bogăția lumii nime nu a vorbit mai poporel, decât marele nostru cuvântător: „ce faceți dară voi, cari sunteți dați spre betie, spre buecie de ospete și de podoabe, cari țineți averea noastră în cercei, în inele, în mărgăritari.... în vestminte scumpe... țineți grăul vostru pentruca să-l mănânce gârgărițele, țineți cărnurile, slăninile voastre, pentru ca să le mănânce viermii mai bine decât săracii, cari sunt frații vostri? (I 317).

(Va urmă).

Corespondințe.

Inmormântarea lui Iosif Șuluțu.

— Dela trimisul nostru. —

Moartea fostului prezident al „Asociațiunii” a stârnit regrete generale, cari s'au manifestat cu prilejul inmormântării în formă impunătoare. Românii intelectuali de pretutindeni au grăbit să dea cel din urmă onor acestui venerabil reprezentant, al unei generații, ce se stinge.

Mortul, întins pe catafalc, cu mâinile încrucișate pe piept, abia se mai vede din mormanul de coroane, ce-l împrejmuie și cari sosesc din toate părțile românismului.

La orele trei se începe slujba funebră, pontificând I. P. S. Domn Mitropolit Victor, asistat de canonicii G. Muntean, Dr. Vasile Suci, protopopii Dr. E. Dăianu, N. Togan, A. Bunea, directorul I. F. Negruțiu și diaconii I. Br. Micu și Iacob Popa.

A cântat corul tăbălășilor din Blaj și profesorul de cant Aron Papiu.

oameni setoși după fericire și ideal, însă fericirea și idealul? Răspunsul bisericii este negativ. A fost unul, Solomon, căruia Dumnezeu îi dase din belșug toate bunurile sufletești, cinstea și mărirea, virtutea și știința, pe cum și cele materiale: bogățiile și desfătările trupesti. Și acest favorit, după ce a trecut prin toate și a gustat din toate, a trebuit să o spună din adâncul sufletului: „Deșertăciunea deșertăciunilor și toate sunt deșertăciune”.

Nu! Nu-l pot îndestuli pe om în dorul său nestins după ideal și fericire, cinstea și mărirea. Cinstea și mărirea nu sunt în puterea celui ce dorește. Ele sunt în mâna altora, cari le dau, dacă vreau. Ba de multe ori e de ajuns și numai o mică pizmă răutăcioasă, ajunsă la suprafață, ca să se spulbere în vânt întreaga fericire. Nu-l poate îndestuli virtutea. Ea nu e deplină, ci totdeauna împreună cu scăderi. — Nu-l poate îndestuli știința, pentrucă ea e foarte marginală și omului, cu cât știe mai mult, cu atât ea i-se deschide mai larg orizontul cunoștințelor și întrevede, ca prin ceață, mulțimea ramilor de știință, despre cari mai înainte nici nu visase. Nu-l poate îndestuli pe om în dorul său nestins după ideal și fericire, bogăția. Ea e împreună cu multe năcazuri până se adună și încă și cu mai multe griji și priveghieri, ca să se păstreze și să se înmulțească. Apoi bogăția, oricât ar fi ea de mare nu împiedecă, ca celce o are, să nu fie sărac cu spiritul și de caracter josnic.

Public foarte numeros umplea curtea din fața internatului de fete: Esc. Sa Mitropolitul Meșianu însoțit de Preacuvioșii Lor Archim. Dr. Il. Puscariu și Protos. Dr. Eus. R. Roșca, apoi comitetul central al „Asoc.” în frunte cu viceprez. A. Bârseanu, direcțiunea „Albinei” în frunte cu dir. P. Cosma, Corpul profesoral dela școala civ. de fete, profesori, delegații diferitelor departăminte ale „Asoc.” multe dame; iar dintre cei străini notez în grabă: deputații dr. Șerban și dr. Maniu, adv. Tripou, Dr. Rusan, Andr. Bârsan, Isaia Popa. Blăjenii au fost reprezentați în număr foarte frumos. În afară de cei amintiți, ca concelebranți, au mai luat parte: A. C. Domșa (cu dna), profesorii G. Precup (cu dna), Al. Ciura, V. Suci, Ștef. Pop, N. F. Negruțiu, prefectul V. Suci, D. Radu, Emil Negruțiu etc.

Cuvântul funebru, care se publică la alt loc al foii noastre l-a rostit părintele canonic Dr. Vasile Suci. A vorbit apoi profesorul brașovean Andrei Bârsan, cu cunoscuta-i competență de literat.

Convoiuul a plecat la orele 5 din strada Schaguna (pentru-că nu Șaguna?) dealungul stradei Cisnădiei, pieței mari, până la biserica unită de peste Cibin.

La groapă dl. Dr. V. Bologa, parentează pe decedat în numele internatului de fete.

Coșciugul se scoboară în groapă și Iosif Sterca Șuluțu își ocupă pentru totdeauna locul ce i-se rezervase între aleșii neamului, alături de fericții G. Bariț, Dr. I. Rațiu, Papiu Ilarian, Baron Urs de Margina, etc.

Rap.

Cu atât mai puțin nu-l pot îndestuli pe omul dornic de ideal și fericire plăcerile trupesti. Ele, deși pot amăgi trupul pe câteva momente, nu pot îndestuli sufletul, care caută bunuri superioare. Ba nu pot îndestuli plăcerile trupesti nici măcar trupul, fiindcă lasă un gol și o greșă în urma lor.

Nu pot fi bunurile acestea adevăratul ideal al omului nici din motivul, că ele nu atârnă numai dela voința omului, așa că să se poată zice: Voieste și vei fi ori vei putea! Ele atârnă dela o mulțime de împrejurări, cari nu sunt în puterea noastră, ca să le croim ori să le schimbăm. Un ideal însă, un vis neimplinit, după care să asudăm ziua și noaptea și dela leagăn până la groapă, dar ajungerea căruia să nu fie în puterea noastră, nu e ideal, și cu atât mai puțin nu e ideal, care să ne împintene la lucru. Va fi un ideal, care pe unii i-a făcut sceptici, pe alții pesimiști, pe alții misantropi, punându-le în gura fiecăruia într-o formă ori într'alta cuvintele puse de Dante deasupra iadului: „Lasciate ogni speranza voi che entrate” în lume de-a afla idealul în bunurile sufletești ori materiale personale. Va fi un ideal, care duce la desperare. „Decât o viață tristă” auziam odată cântându-se, „ș'un dor neimplinit, mai bin'un glonț de pușcă ș'o moarte la minut”.

(Va urmă)

Reviste.

Biblioteca din Agârbiclu. În legătură cu știrea noastră din nrul de Sâmbătă despre improcesuarea preotului și învățătorului unit din Agârbiclu pe motivul că ar administra în biblioteca lor poporală mai multe cărți agitatorice notăm, că deputatul Dr. Ștefan C. Pop, a interpelat asupra cazului revoltător deloc Sâmbătă în cameră și a cerut întervenirea ministrilor de interne și justiție. — Așteptăm răspunsul factorilor concernenți!

Indemnitatea. Deoarece-ce discuțiile la budget curg pe alvie largă iar după cele interne, protofoliile cultelor, agriculturii șcl. promit și cer timp mai îndelungat — e dejă probabil, că guvernul va cere după vacanțele Paștilor indemnitate pe două luni.

Austria. — Criza austriacă s'a sfârșit cu dizolvarea parlamentului. — Bienert h rămâne. Alegerile nouă s'au pus pe terminul cel mai scurt posibil, ca agitația contrarilor să nu aibe vreme a cuceri.

Franta. — În Paris face multă senzație judecata ce s'a adus pentru a doua oară în contra lui Lacour, un pronunțat catolic și anti-republican. — Acuzatul palmuise mai an pe ministrul președinte Briand. Il judecaseră prim dată la trei ani. În urma apelației, pertractarea s'a repetat — ținând două zile. — În sala de pertractare gălăgie legendară. — Acuzatul avea simpatii multe între ziaristi, — iar din spre mulțimea asistentă nu odată răsună sala de: *Jos cu republica, trăiască regele!* Lacour avuse mulți apărători, — dar nu i-au putut folosi, căci recoarea a fost dictată din nou pe trei ani.

Spania. În cercurile militare agitația se mărește pe zi ce merge tot mai tare. Guvernul lui Kanalejas se apropie grabnic spre cădere, — iar poziția luată față de cei-ce pretind revizia chestiei Ferrer îi agravează împrejurările și mai mult. Se dă cu socoteala că guvernul va abdice eventual. — Aflăm ulterior, că guvernul Kanalejas și-a și dat abdicerea.

Rusia și China. Telegramme particulare din Pecking susțin, că armistițiul încheiat la sfârșitul lunii trecute între China și Rusia — ar însemna înfrângere diplomatică pentru Rusia.

Consiliul de stat al chinezilor, ținut îndată după trecerea termenului de ultimatum (28. I. tr.), a hotărât să provoace Rusia, ca să-și retragă trupele din Cili. Guvernul chinezilor a trimis 40 mii de soldați în Cili și și-a revocat pe toți ofițerii trimiși în Japonia pentru a se cultiva în cele militare.

Albania. Albanezii nu vor să se supună ordinului Constantinopolitan, ce pretinde dela dânsii dare și recruți. — Ca oameni ambițioși ce sunt, s'au indignat aspru din pricina, că trupele turcești umblaseră mai an să-i desarmeze. Ajunși acum, probabil în posesiunea de arme nouă — din Italia — au pornit răscoală în Albania de nord.

Fondul cultural.

Au mai contribuit în scopul ajutorii școlilor populare arhidiecezane:

Laur. Pascu, protop. D.-s.-mărtin	400—
Amos Frâncu, preot, Benic	300—
Avram Boer, preot, Abuș	200—
Iuliu Truța, preot, Ciucea	500—
George Dănilă preot Cheta	200—
Eut. Poșa preot Riușor	100—
Ilar. Dulău, preot, Adămuș	200—
I. O. Damian, inv. Roșia	200—
Ios. Șerban, preot, Galtiu	200—
Io. Bochiș, preot, T. Sân Craiu	200—
Emil Faust, preot, Veseuș	100—
Ios. Halász, măsar, Blaj	200—
Cir. Raț, preot, Oieșde	100—
Io. Botezan, preot, Agârbici	200—
Ilie Câmpean, inv.	100—
Tr. Hădărean, preot, Cămăraș	100—
Io. Moldovan, preot, Uifalău	200—
Ales. Dămian, invăț.	100—
Iuliu Pop, preot, Urca	100—
Aug. Laurențiu, preot, Berchiș	200—
Ioan Petrașcu, preot, Ciugud	200—

Noutăți.

Mulțumită. Marele și generosul mecenat al neamului românesc Ilustrul Domn Vasile de Stroescu a binevoit a contribui pentru edificarea școlii noastre gr.-cat. rom. din Belioara tractul Indolului, cu suma de 500 cor. zis: cinci sute coroane. Pentru această faptă poporul din aceasta parohie exprimă marelui donator călduroasă mulțumită și recunoștință. Belioara, la 28 Martie 1911. *Gavril Mircea*, adm. parohial gr.-cat. *Ioan Oltean*, inv. penz. și curator bis. primar.

Prieteni și colaboratorii noștri, cari ar dori să scrie pentru nrul nostru bogat și variat de Paști, sunt pe această cale rugați a-ne trimite manuscrisele cât mai curând, ca să ne putem orienta de cu vreme.

Misiuni sacre populare se vor ține din 6—9 April a. c. inclusiv în parohiile Corpade din protopopiatul Cojocnei și Dostad din protopopiatul Sebeșului. — În Corpade va conduce misiunile Rv. Dr. Izidor Marcu, canonic metr., președintele Reuniunii arhidiecezane de misiuni, iar în Dostad M. On. Eugen P. Păcurar, vice-protopopul Sebeșului.

Promoție. *Dr. E. Muntean*, stud. în drept, a fost promovată la 1 Apr. de doctor în științele juridice la universitatea din Cluj.

Vacanțele de Paști ale Parlamentului ungar vor începe la Floriile gregoriane, și vor ține din 8—20 April n.

Dar românesc Italiei. Din Roma se anunță că guvernul României a prezentat Regelui Victor Emanuil prin comisarul său special Tzigara-Samurcaș: toate reproducerea și desemnurile expuse în Secția română a pavilionului arheologic din Expoziția romană jubilară.

Ianuar 1911. Estragem din statistica statului ungar de pe Ianuar a. c. următoarele: S'au născut în luna această: 61.087 copii; numărul morților 47.903. Sporul relativ deci 13.184. — Au emigrat 3538 indivizi, 3163 cu pașaport, iar 375 fără. — 2968 în America, 284 în România și 127 în Germania. — Foc a fost în 601 comune — 743 cazuri, păgubiți fiind 1125 inși, în preț de 2,639,708 cor. pagubă. — Au păgubit mai mult cotele: Timiș, Hunedoara, Zemplin, și Capitala Pesta.

M. Sadoveanu. Afăm, că în locul scriitorului M. Sadoveanu va fi numit director al Teatrului Național din Iași conferențiarul de universitate dl I. Petrovici.

Artă românească. Cunoscutul baritonist N. Corfescu a concertat Mercuria trecută în Sighetul Marmației. Va continua în Sătmar, Sălagiu, Baia-Mare, Orade, Cluj, Șomcuta, Bistrița și Beiuș.

Revanș în Bulgaria. După-ce s'a închis școala bulgară din Braila și Constanța, guvernul bulgar a ordonat înțibiderea școlii românești din Turtucaia — și e teamă, că va închide și pe cea din Sofia.

Căpitanul Scott. Vaporul „Terra Nova” pe care plecase căpitanul Scott cu expediția sa la polul de sud, s'a întors spre casă.

Lucru ce interesează. Pe globul nostru pământesc locuiesc un miliard și jumătate de oameni. — În fie care secundă moare câte un om, în fie care minută câte șiazeci, iar anual 33 milioane. — Sunt de tot 2528 limbi vorbite. În bătrâna noastră Europă: 587. — La o mie de oameni abia unul ajunge sută de ani. Dintr'o sută de inși — șase ajung 60 ani, iar din 500 oameni 2 inși ajung anul al optzecelea.

Dare pe burlaci. Din îngrijorare, să nu se stârpească Americanii de baștină, senatorul Beall a propus un proiect de lege, ca toți feciorii neînșurați, dela 35 ani în sus, să plătească dare, din care se vor împărți premii mamelor. Pentru fiecare băiat câte 400 marce. Nici la noi n'ar strică!

400 case. Din Petersburg se vestește, că în comuna Dublang lângă Sambor s'a iscat foc rapid, căzând pradă 400 case.

Feciorul lui Tolstoi, tinărul conte Leo Tolstoi, urmând invitații milionarului E. C. Hill din Trenton, va merge la America să studieze stările sociale de acolo.

4800 mile în 48 ore. Atâta ar face cel mai nou tren special comandat de milionarul Gates din Newyork. Și asta, firește, numai în America se poate.

Raze minunate. Profesorul francez Dussaud a descoperit mai nou astfel de raze, cari pătranzind în om, îi luminează părțile lăuntrice: dar nu numai sistemul de oase, precum fac razele Röntgen, ci și țesăturile și vinele corpului.

Recensământul în Viena. Orașul Viena are 2,030,830 locuitori, dintre cari 98.460 bohemi. Nainte cu zece ani avea 1,674.000, dintre cari 102.170 erau bohemi.

Eva pe catedră universitară. Din Athena vine știrea, că dsoara Panagiotatou, ca cea dintâiu docentă a universității, și-a ținut prima prelegere, fiind de față ministrul președinte, ministrul cultelor și mai mulți alții. Scandalul nu putea fi însă evitat, căci o parte din auditori au provocat gălăgie tumultuoasă, strigându-i să părăsească tribuna și să-și caute de treburile femeiești în sufragerie. Scena a fost atât de vehementă, încât începură a strimtoră și pe ministri prezenți. Curios, că înțeleapta Evă a privit întreg scandalul foarte liniștită, iar după ce s'a restabilit liniștea, și-a continuat, ce-a avut de spus ca și când nimic nu s'ar fi întâmplat.

Schelete. Pe estrovul Margareta, săpând niște muncitori canale, au dat de 2 schelete. S'a constatat, că scheletele sunt ce puțin de 150—200 ani.

Contele Bienenrth, ministrul președinte austriac, precum se vestește din Viena s'a bolnăvit. N'a luat parte nici la serata ce a-vuse loc alaltăeri în palatul său.

Necrolog. † *Tit Liviu Albini*, după scurte și grele suferințe și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului Vineri în 31 Martie st. n. 1911 în al 47 an al etății — în Cut.

— † *Ilie Muntean*, stud. în cl. VIII. la gimnaziul nostru din Blaj a adormit în Domnul la 3 Apr. n. în Ocna.

Odihnească în pace!

Posta Redacției.

St. P. dr. I. Posta din nrul 13 sună DV. — La întrebarea pusă merge scrisoare.

D. P. București — Vi s'au spedit cele dorite. — Fraților din Macedonia binețe! S'auzim de bine! Salutări.

Oasp. M. Spațul nu ne permite să le dăm în întregime; le vom face însă loc în vre-un chip.

Jiul va urmă.

I. B. Buc. La cât mai deasă revedere eu bine!

Cadou de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre.

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seme-narului teol. gr.-cat din Blaj.* — Prețul freat 2.20 cor.

PARTEA LITERARĂ.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.
după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

21

În momentul acesta se ivi și militia, și apoi călugării îmbrăcați tot în negru. Urmă apoi garda litvană, compusă din adevărați uriași, și întrecând cu un cap pe toți cei de față. În urmă sosi altă gardă de ostași având în mijloc pe cel osândit. De-a dreapta osânditului era un preot, iar de-a stânga cancelarul tribunalului.

Zbisko își îmbrăcase hainele albe cusute cu fire de aur și apărea în ele ca un principe din povești. Cătră eșafod pași încet, cu curaj, deși fața îi era palidă ca a celui mort. Din când în când privea la mulțimea din prejur și nu-și putea da seama, că pentru ce s'a adunat. Mai apoi dând cu ochii de eșafod, se cutremură și făcu cruce și sărută crucea, pe care preotul o ținea înaintea lui.

Femeile plângeau cu hohot și plânsul lor îl mișcă adânc pe Zbisko. În minutul acesta o față tinăre îi întinse un buchet ce căzu înaintea lui. Zbisko ridică buchetul de flori și surise fetei, ce îl aruncase. Aceasta de milă începă să plângă cu hohot și sughiț.

Zbisko, înțelese din falfăitul batistelor cavalerilor, că trebuie să fie tare în sufletul său în ora din urmă.

— Își ridică capul și aproape zimbând merse la moarte, cași cavalerul ce merge la duel, sperând învingere și izbândă sigură.

Poporul deveni din ce în ce mai neliniștit. Și cu toate, că a treia parte din locuitorii Cracoviei erau germani totuși blăstămau pe cruciați și pe germani, și chiar și pe regele împreună cu consiliul de stat și căpitanul de poliție.

Litvanii priveau mulțimea cu ochi schinteietori. Garda deschise drumul până la eșafod. Zbisko și preotul încă n'ajunseră până la eșafod, când Povala prinse pe Danusia și eșind înainte strigă cu glas tare:

— Opriți-vă!

La auzul acestor vorbe, litvanii stătură locului și nu cuteză nime nici să se miște baremi neșum să rețină calea marelui cavaler, văzându-l de atâtea ori prin curtea regelui primblându-se cu el și stând de-a dreapta regelui.

În vreme ce cavalerii și poporul nu-și făcea nici închipuire de ce strigă el, Povala continuă mereu: „Stați, stați și nu vă grăbiți!“ Povala se repezi îndată lângă Zbisko și îi puse în brațe de Danusia.

Tinărul cavaler, crezind, că Danusia voiește să își iea adio, o strânsă încet și o sărută. Atunci Danusia își supse repede vălul alb de pe cap și cu el acoperi fața lui Zbisko și strigă:

— E al meu!... E al meu!...

— Al tău! — răspunseră cavalerii de prin prejur. — Să mergem la căpitanul de poliție.

— Acolo, acolo, — strigă mulțimea!

Preotul privea spre cer cu o satisfacție deplină, călăul își asvârli cuțitul din mână, iar litvanii priveau satisfăcuți unul la celalalt.

Eră o datină veche polonă, în senzul căreia, dacă o față nevinovată acoperea cu vălul său fața celui osândit la moarte, însămnă că voește să-i fie soție. Pe vinovat nu-l executau, ba nici nu-l pedepseau. Asta o știau cu toții în Cracovia și știau și aceea, că Zbisko primise agrățierea.

În vreme ce cavalerii duseră triumfător în oraș pe Zbisko și pe Danusia, poporul se grăbi să dărâme eșafodul, de pe care călăii își pierduseră urma.

* * *

Felul ăsta de scăpare l-a aflat principesa Anna Danuta. Din momentul ăsta Zbisko și Danusia deveniră idoli poporului. Nimic nu mai restă decât să futărească căpitanul de poliție, datina prefăcută în lege. Din cauza aceasta întreg poporul se grăbi înaintea palatului regal.

Bătrânul căpitan de poliție eși în verandă și netezându-și barba albită, privi la Danusia și la Zbisko. Și pășind înaintea tinerei perechi zise cătră Danusia.

— Fie dar, al tău, dacă tu îți-ai ales!

Mulțimea batând în palme, strigă cu cu șgomot: „Trăiască! Ești adevărat judecător, Dumnezeu să-ți lungască viața! Bătar de ai judeca tu și asupra noastră! Să ajute Dumnezeu!“

Danusia și Zbisko ingenunchiază apoi înaintea principesei Anna Danuta.

— Trăiască tinăra pereche, — strigă Povala.

Căpitanul de poliție adresându-se principesei, îi zise:

După datina legală vigentă trebuie să schimbe numai decât inele.

— Trăiască!... Trăiască!... — strigau într'una cavalerii.

— Schimbă dar inelele! — răspunse principesa cu bucurie. La îndeplinirea căsătoriei trebuie să cerem și învoirea tatălui, a contelui Iurand de Spichov.

(Va urmă).

Biserica ortodoxă și Românismul.

Răspuns dlui Ion Mateiu.

de

Z. Păclisan.

(Continuare).

Regretăm sincer, că un elev al facultății de Teologie din București a putut să rătăcească atât de rău. Și mai mult regretăm, că s-au găsit în Țara Românească reviste, cari să-l laude și să-i îmbărbăteze această pornire scandaloasă a sa, de a insulta și pe cei morți, și pe cei vii, cum o face cu eruditul Atanasie Mironescu, mitropolitul primat al României — căruia îi aduce învinuirea de „fals patriotism“ (pag. 34) pentru merituosă lucrare „Istoria eparhiei Râmnicului“ — și chiar fostul său profesor de istorie bisericească, dl N. Dobrescu, căruia de asemenea îi administrează niște grațiozități (p. 65 nota) pentru unele consta-

tări din frumoasa sa conferință: „Rolul bisericii în trecutul românesc“ publicată și aceasta tot în „Convorbiri literare“, ca și recenziunea extrem de eufemistă a cărții dlui Cernăianu, care n-a pregetat a lua asupra sa odiosul rol de reprezentant și cirac al faimosului Iancsó în domeniul istoriei noastre bisericești.

Să-i fie de bine atât dsale cât și celor ce au găsit de cuviință a-l încuraja prin laudele lor *nesocotite*“.

Să află în recensia asta vre-un argument contra afirmațiilor lui Cernăianu? Care-i acela? Eu nu-l afiu și nu cred să-l afle nimenea pentru că nu este.

Să trecem la notita dlui Iorga, pe care o publică și dl Mateiu în întregime și care sună astfel: „În sens antiortodox se tratează biserica și românismul de Cernăianu — cu pseudonim? — care a concurat la un premiu al facultății de teologie. Lucrarea inteligent făcută. Discuția e însă odioasă. Suntem ce suntem. Nu în domeniul confesional avem a face reformele celea mari“. (Neamul românesc literar 1909 pag. 736). Dl Mateiu voește să dovedească cu citatul acesta, că broșura lui Cernăianu e fără valoare. Dr Iorga recunoaște valoarea intrinsecă a lucrării lui Cernăianu — căci altcum ce-ar însemna cuvintele: *lucrare inteligent făcută?* — nu o crede însă *oportună*, nu crede, că discutarea ăstor fel de chestiuni ar putea fi de vre-un folos pentru viața noastră națională, pentru că — zice dsa — nu în domeniul confesional avem a face reformele celea mari. Acesta e înțelesul adevărat al cuvintelor dlui Iorga, iar nu cel atribuit de Mateiu.

Dl Mateiu declară, că scriind infamele cuvinte: „Așa ies apoi de aci (din școlile romano-catolice) oameni prefăcuți radical, cu mentalitate șuchiată, cu suflete strâmbe și șterse, gata să se rășboiască și să calumni-eze în ori ce clipă trecutul și instituțiile nu numai străine de ei, ci chiar ale neamului din care fac parte“ s-a gândit în primul rând la școlile de teologie romano-catolică din Ungvár (?) și Pesta și altele ca acestea din Ungaria.

Ca să-mi dovedească, că am rămas încântat de cartea lui Cernăianu, dl Mateiu citează din introducerea broșurii mele următoarele: „Dl Cernăianu are astfel meritul de a fi adus în discuție o chestiune de importanță uriașă și mai ales, are marele merit de-a fi tras cel dintâi concluziile, cari se impun cu necesitate logică din premisele stabilite de cei mai de frunte istorici români, cu privire la rolul bisericii în trecutul neamului românesc. Din parte-mi cred, că rezultatul, la care a ajuns, se poate primi, cu anumite rezerve, ca singurul care corespunde adevărului istoric,“ apoi mă întrebă triumfător: „Și ziceți că nu vedeți încântare în acestea rânduri? Eu și alții ca mine suntem pentru contra...“ Să vă fie de bine! A recunoaște cui va numai *meritul de-a fi adus în discuție o chestie* și de-ai fi *tras anumite concluzii adevărate* se numește încântare? Pentru ce nu citezi dl Mateiu și cuvintele, în cari am zis: „că Cernăianu nu spune lu-

cruri necunoscute, nu descoperi date sau fapte nouă, că broșura dsa le nu e rezultatul unui studiu amănunțit și original al izvoarelor, ci e o simplă compilație isteată după câteva cărți ale dlor Onciu, Iorga, „Influența culturii grecești“ a lui G. M. Ionescu, „Discursuri, autonomia bisericească, diverse“ a lui Bunea și după cursurile dl Dobrescu, că e scrisă într'un limbaj răsboinic și vehement, neobicit în cărțile noastre de știință, că citează din autorii amintiți aproape numai aprecierile nefavorabile trecutului bisericii ortodoxe, pe cari le însoțește de comentarii pasionate și vehemente? Aceasta o numești dta și alții ca dta încântare?

Feliul cum dovedește dl Mateiu, că am încercat a combate ideile dlui Dobrescu e de-o naivitate ridicolă. *A. primii și desvoltă păreri opuse nu însămnă a combate.*

II.

Dl Mateiu, deși zice că nu are mari simpatii pentru slavonie, nu poate primi părerile mele „din simplu motiv, că ele nu sintetizează adevărul istoric așa cum se desface el obiectiv din scrierile marilor istoriografi de astăzi“. . . . Datele mele slavonofole sunt adevărate, „aprecierea lor e însă nespus de îngustă și preocupată fiindcă le precede din anume idei preconcepte“. Și ne mai spune dl Mateiu, că pentru a putea scoate din datele acestea adevărul probabil e nevoie de simț istoric și spirit critic, calități, cari mie îmi lipsesc și pe cari dsa le are și astfel știe aprecia slavonia cu „obiectivitatea convenită și nu cu unilateralitatea pătimasă, în măsură să ducă la denaturări istorice odioase și condamnabile“. După declarațiile acestea de-o grandomanie bolnăvicioasă cetitorului s-ar aștepta să vadă, care e adevărul istoric așa cum se desface el din scriserile marilor istoriografi de azi și cari sunt părerile dlui Mateiu — dacă în genere putem vorbi la dsa de păreri — cu privire la influența slavonismului asupra desvoltării naționale, păreri isvorâte din aprecierea făcută cu obiectivitate convenită a datelor mele slavonofobe. Dsa însă se îndestulește cu un citat scos din „Istoria Românilor pentru poporul românesc“ a dlui Iorga, citat care se referă la Liturghierul, Octoiul și Evanghelia tipărite între 1508—1512 în limba slavă de călugărul Macarie și care sună astfel: „acestea lucrări de cultură și artă au, de sigur în desvoltarea neamului nostru aceeași însămnătate ca și însămnătatea alor trei răsboaie câștigate împotriva dușmanului“ și apoi continuă: „din acestea rânduri se poate concluda ce importanță au putut avea pentru desvoltarea neamului nostru sutele de cărți slavone, cari au urmat după acestea și în conștiință, se pot cumpăni și proporțiile dezastruoase ale acestui slavonism urgisit“. Da, cumpănirea e foarte ușoară și se poate face fără cel mai mic simț istoric și spirit critic. Înmulțim numărul cărților slavone apărute în principatele române și în Ardeal cu trei și productul ne va arăta influența slavă exprimată în unități de răsboiu. O sută de cărți slave d. p. fac cât trei sute de răsboaie. Punct. Suntem înțeleși.

Și cu toate acestea adevărul istoric e altul. Stăpânirea unei limbi străine în viața publică a unui popor, fiind detrimentul limbei naționale, e în sine un rău destul de considerabil. Răul se micșorează însă când

limba stăpânitoare e o limbă bogată, care conține „cheia unei comori de idei înalte, de forme măiestre, de învățături prețioase“. De altă parte, răul e nespus de însămnat, când în viața publică a unui popor stăpânește o limbă săracă. Adevărul acesta elementar e foarte evident. Dacă ar fi să alegem d. p. între limba sârbească și cea franceză, nu încapă îndoială, că am alege-o pe aceasta din urmă. Prin cunoștința limbei sârbești nu am câștigă mult, pe când cunoștința limbei franceze ne-ar face accesibilă o mulțime uriașă de opere literare și științifice, ne-ar familiariza cu una dintre cele mai bogate și mai strălucite culturi din lume și astfel detrimentul suferit de limba națională ar fi, în parte, răsplătit de avantajile contactului cu o civilizație înfloritoare.

(Va urma).

Posta Administrației.

Ghilad. Suntem învoiați în proporția de până aci. *Giulatec* am primit pe 1911 semestrul prim. *Sapința.* Până în 1894 s'au plătit regulat în fiecare an. În 1895 nu s'a plătit nimic. În 1896, 14/2 s'au trimis 9 fl. (pe 1895 și sem. 1-iu din 1896). De aci începând plătirile au urmat să fie inferite tot pe câte două jumătăți de an. Și anume plățirea din 1897 s'a socotit pe 1896/7. În 1898 și 1899 nu s'a făcut nici o plățire. În 8/4 1900 s'au plătit 24 cor., cari s'au inferit în achitarea anilor 1897 sem. 2-lea, 1898 întreg și sem. 1-iu din 1899. În 1901 nu s'a plătit nimic. În 4/8 1902 s'au plătit iar 24 cor., inferiți pe 1899 sem. 2-lea, 1900 întreg și din 1901 sem. 1-iu. În an. 1903 iar n'a fost nici o plățire. În 19/2 1904 am primit 12 cor. inferite întru achitarea sem. 2-lea din 1901 și sem. 1-iu din 1902. În 1905 nu s'a plătit nimic. În 1906 s'au plătit 36 cor. Inferite întru achitarea an. 1902 sem. 2-lea, 1903, 1904 și din an. 1905 sem. 1-iu. În 1907 am primit 12 cor. (pe 1905 sem. 2-lea și 1906 sem. 1-iu). În 1909 iar 12 cor. (pe 1906 sem. 2-lea și 1907 sem. 1.) și acum în 22/3, 42 cor. (pe 1907 sem. 2-lea, 1908 întreg și din 1909 sem. 1-iu, cum și pe an. curente 1911 întreg). Dar mai rămân în restanță din an. 1909 sem. 1-iu și întreg an. 1910, pe cari încă Vă rugăm a-i achita cu altă ocaziune. *Riciv* pe 1911. *Bidiv—Bödön* pe timpul din 1-a Sept. 1900, până în 1-a August 1901. Vă rugăm a ni trimite și restanța de pe anii următori. *Alsó-róna* pe 1911. De promisiune ținem cont. *Marcoveț* pe 1900 întreg și din 1901 sem. 1-iu. Vă rugăm să achitați și anii următori. *Izgar* pe 1911. *Érindszent* pe timpul din 1/7 1904, până în 1/7 1908. *Tăumi* pe 1911 complet.

Bibliografie.

A apărut:

Din „Biblioteca Lumina“ a apărut:
Nr. 10. *Fără suflet* cuprinzând câteva din dragălașele și bine scriserile nuvele și schițe lui Victor Eftimiu.

Nr. 11. *Adolf* roman de Benjamin Constant, traducere de Paul Ionescu. — Prețul unui număr 30 bani.

Din Biblioteca societății culturale „Stena“ au apărut:

Nr. 20. *Antim Iirianul*, mitropolitul Ungro Vlahiei, de N. Dobrescu.

Nr. 21. *Cântece voinicești și ostășești* alese de trei învățători.

Nr. 23. *Povestirea lui Moș Iftimie Hârbor* de Radulescu Niger.

Nr. 24. *Din Legendele neamului Hohenzollern*. de St. O. Iosif.

Nr. 25. *Flori și povești*, de I. Dragoslav.

Cărticicele acestea apărute în editura Sfetea de câte 100 pag. sunt scrise ales pentru popor, în un limbaj potrivit și costă numărul 20 bani.

„*Glasul Unirei*“ de Virgil Pop, preot român unit. Prețul 20 fileri. Venitul broșurei e destinat pentru fondul zidirii bisericii unite din Gerliste. Se poate procura dela autor în Gerliste (u. p. Krassova, cott. Krassószörény).

Antologionul sau Mineiul tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sârbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septemvrie, Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 Coroane.

Doctorul de casă

sau

Dicționarul sănătății,

impodobit cu 315 chipuri, de Dr. Vasile Bianu. Tractează despre structura și funcțiunile organelor omului. Medicina uzuală și de urgență vindecă tot felul de boale, accidente, otrăviri, asfixii, epidemii, contagiuni, microbi, nevros, pinotism, medicamente, plante medicinale, pansamente, igiena generală, alimente de beuturi, locuințe, îmbrăcăminte, igiena preventivă, igiena etăților și profesiunilor, igiena curativă, igiena simțurilor, igiena orașelor și satelor, ape minerale, hidroterapie, băi, electricitate, exerciții, gimnastică etc.

E indispensabil pentru fiecare casă. — Costă 14 cor. franco.

Mângâierea creștinului. Am onoarea a aduce la cunoștința Veneratului Cler român, că din cartea de rugăciuni, ce poartă titlul de mai sus, nu mai am decât trei feluri de legături, și anume: a) un exemplar legat acasă în Oradea-mare costă 1 cor., iar cu posta 1 cor. 24 fil.; al unsprezecelea exemplar îl dau gratuit, pentru 10 cor. 76 fileri trimiși cu mandat postal spedez cu exped. rec. 11 exemplare. Spedarea cu rambursă costă mai mult; — b) legătură în piele de chagrin neagră cu cruce aurită, cu foi aurite, în toc; un exemplar cu sped. rec. 4 cor. 30 fileri, — c) leg. în imitație de os (albă) cu cruce frumoasă împodobită cu decorațiune de aur și mărgăritar și cu pictură de flori artistică, cu foi aurite și toc, un ex. cu sped. recerută costă 6 cor. 30 fileri. — Iară din **Cuvântările bisericești** după oratorul *Massillon*, traduse de subscrisul din tomul I. numai foarte puține exemplare mai am; din tomul II. am destule. Prețul ambelor tomuri cu sped. rec. 6 cor.; prețul tomului I. ori II. deosebit 4 coroane. — Comandele sunt a se adresa la: *Ioan Genț*, protopop gr.-cat. în Nagyvárad Sztaroveszky utca nr. 6.

Dr. Iuliu Florian: **Credința ostașului** rugăciuni și învățături folositoare pentru ostași. Păr. capelan militar face un neprețuit serviciu tinerilor noștri țărani, cari sunt înrolați, când cearcă să-i țină în frica Domnului și să-i apere de ispitele celui rău, jucându-le în mână o cârtică de rugăciuni anumit compusă pentru ei. Cârticica frumos tipărită la „Carmen” în Cluj, cu peste 100 pag. costă numai 20 fil.+5 fil. porto. și se pot comanda dela autor din Cluj, Szent-egyház u. 21.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. *Prețul 30 bani*

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5.30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5.30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fco. 7.30 cor
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7.30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1.50

Publicat de Societatea Arhiepiscopescă a permis să se poată procura aceste cărți

din caselle bisericești pentru bibliotecă. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva

A apărut: **Elemi Népiskola Értesítő könyvecske** — **Indice pentru școlile primare primare.** Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto

Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Carte de citire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de Ioan F. Negruțiu și Petru Ungurean. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 5,9421—1910.

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuție tehnică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe culori, după originalul pictorului nostru F. C. Domșa. Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru culori. Și alte peste 20 clișee, apoi capete artistice, suplimente, etc. Textul se împarte în următoarele mari capitole:

- I. Moartea.
- II. Jalea neamului.
- III. Funerariu
- IV. Postum.
- V. Epilog.

Este o carte vrednică de memoria marelui nostru Bunea.

Se vinde în folosul ridicării unui mausoleu la groapa meritului bărbat al bisericii și neamului.

Prețul unui exemplar, pentru abonați: 6 cor., pentru neabonați 7 cor.

NOTĂ: Pentru ușurarea administrației, abonaților se trimite cu rambursă. Aceia dintâi stimați abonați, cari ar dori să nu li-se ramburseze, sunt rugați să anticipe prețul de 6 coroane + 55 bani taxă de porto și recomandare!

Comandele se pot face la

Adresa: **Albumul Bunea** — Blaj—Balázsfalva sau Librăria semin.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa

Redactor respons.: Augustin Gruția

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor Obedeanu reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic vovod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 1.50 fil.

În Librăria Seminarului teologic gr.-cat. din Blaj se află de vânzare **Calendarul „Minervei”** cu 1 cor. 25 fil. + 20 fil. porto postal.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania”

SIBIU

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168.13
Capitale asigurate pe viață achitate		4,571,035.51
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc	112,045.42 =
	viață	10,847,132. —
Fonduri de întemeiere și de rezervă		2,309,337. —

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(26) 13—52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY.

în Timișoara-Fabric

27) 13—52

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre proadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.